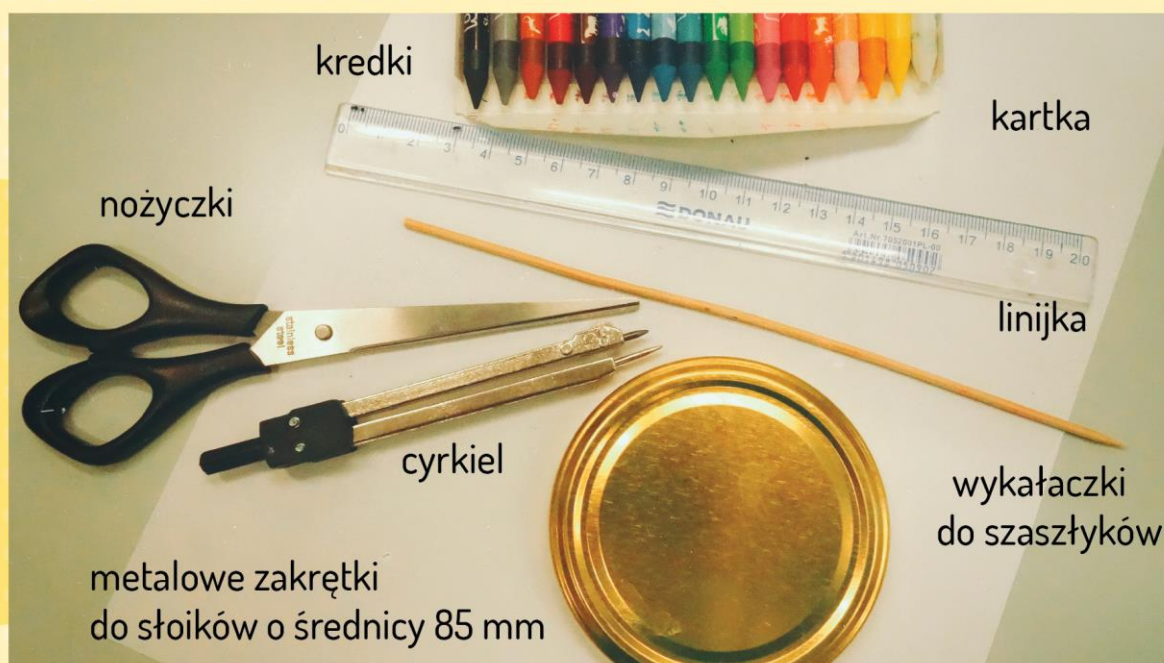

Zrób sobie bączka !

Bąk to zabawka wprawiana w ruch obrotowy dookoła swojej osi. Większość bączków wprawia się w ruch poprzez szybkie skręcenie czubka. Inne uruchamia się ciągnąc za sznurek owinięty wokół ich środka. Jeszcze inne wypuszcza się specjalnym ruchem nadgarstka z wysokości biodra i upuszcza na podłogę. Gdy bąk szybko się obraca oś obrotu jest stałą i nie zmienia swojego położenia. Jeśli spróbujemy delikatnie trącić naszą zabawkę okazuje się, że nie przewraca się i zachowuje równowagę. Tego typu zjawisko nosi nazwę efektu żyroskopowego. Gdy bąk zwalnia, maleje moment pędu, wówczas coraz większą rolę zaczyna odgrywać grawitacja, która w końcu przewraca bąka. Zabawka jest bardzo uniwersalna i stara. Wirujące zabawki były już znane 3500 lat przed naszą erą w Mezopotamii. Pojawiają się w starożytnej literaturze, np. wzmiankują o nich Arystofanes, Homer, Plato, Wergiliusz. Podobne obiekty odnajdywano w Chinach i Indiach a nawet w Ameryce prekolumbijskiej. Wykonywano je z gliny, drewna czy kości. Na ceramice ze starożytnej Grecji uwieczniono sceny na których widać, że bawili się nim zarówno przez kobiety jak i mężczyźni. Jak więc widać, zabawka może być fascynująca dla każdego.

Jak zrobić bączka?

1. Na kartce papieru narysuj okrąg o średnicy 8,5 cm. Wytnij go używając nożyczek. Natępnie wycięte koło włóż do środka metalowej nakrętki od słoika.

2. Używając cyrkla przebij dziurę w metalowej nakrętce w miejscu wyznaczonym przez środek papierowego koła (jeśli potrzeba poprosić o pomoc rodziców). W celu powiększenia otworu użyj ostrza nożyczek.

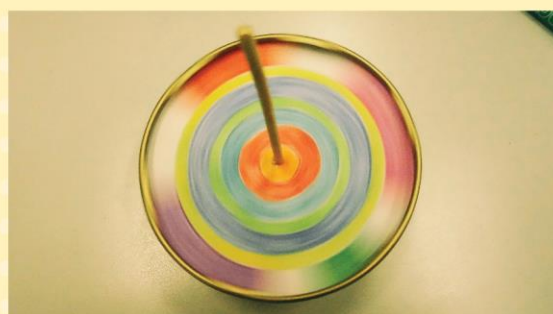
3. W otwór wbij patyczek do szaszłyka, tak by jego zaostzony koniec wystawał około 1,5 cm.

Bączek gotowy !

Użyj kciuka i palca wskazującego by nakręcić bączka i wprowadzić go w ruch obrotowy.

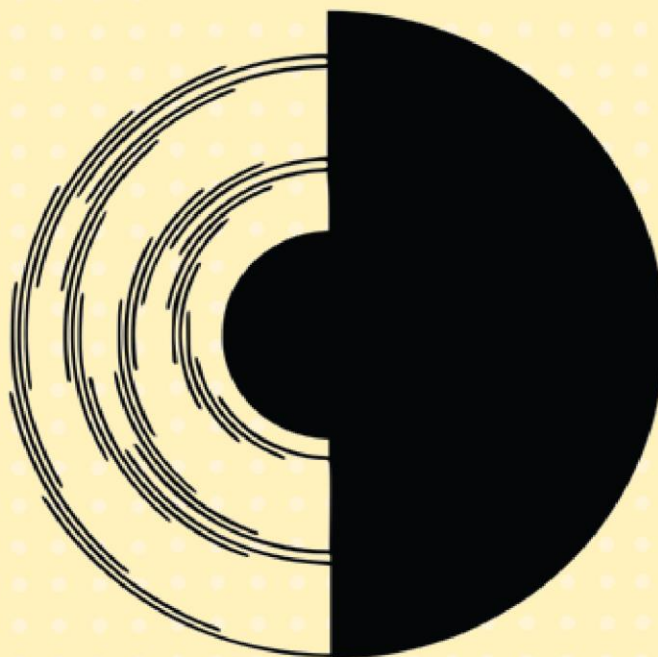
Jak się bawić ? Na okrągłej tarczy możesz narysować dowolne wzory i kolory. Zobacz jak zmienia się obraz w ruchu. Dzięki szybkiemu wirowaniu krążka nie widzimy poszczególnych obrazów dysku – obraz "zlewa się". Widzimy barwę mieszaną lub białą.

Jeszcze jedna zabawa!

Tym razem użyj przygotowanej przez nas tarczy. Po wydrukowaniu karty wytnij ją nożyczkami, Tarcza ma średnicę dokładnie 8,5 cm.

Wpatrując się w powierzchnię wirującego krążka zauważysz barwne pasma w kształcie łuków. Wynika to z fizjologii naszego oka, gdzie znajdują się trzy rodzaje czopków czułych na barwy czerwoną, zieloną i niebieską. Każdy rodzaj czopków ma nieco inny czas narastania i zaniku pobudzenia światłem o właściwej sobie barwie. Na wirującym dysku białe łuki poruszają się z różną szybkością – tym większą im większa jest ich odległość od środka krążka. Różna jest też długość łuków. Tak więc czas pobudzenia i zanik sygnałów dla poszczególnych receptorów są różne i łuki wydają się być zabarwione. Opisany efekt został odkryty jeszcze w XIX wieku. Został upowszechniony przez Charlesa Benhama – producenta zabawek.